

Egert Rünne
Eesti Inimõiguste Keskus
info@humanrights.ee

Meie 16.12.2025 nr 10-4/31507-1

Märkused 2026. aasta inimõiguste aruande kohta

Lugupeetud Egert Rünne

Oleme tutvunud 2026. aasta inimõiguste aruandega ning peame oluliseks, et Eesti Inimõiguste Keskus tegeleb järjepidevalt inimõiguste olukorra, sh rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate õiguste kaardistamisega ja kaitsmisega. Samas soovime juhtida tähelepanu mõnele faktilisele ebatäpsusele 2026. aasta inimõiguste aruande 11. peatükis "Pagulaste ja varjupaigataotlejate õigused", alapeatükis "Seadusandlikud arengusuunad", mis käsitlevad Sotsiaalkindlustusameti (SKA) rolli ning toetusi eluruumi üürikulude katmisel rahvusvahelise kaitse saajatele.

Viidatud lõigus on esitatud väide, et SKA "lõpetas alates 2025. aasta 1. maist üüritoetuse maksmise RVK-d saanud peredele, kes on elanud taotlemise ajal väljaspool majutuskeskuseid või kinnipidamiskeskust". Täpsustame, et 2025. aastal tehtud muudatus ei puuduta õigusruumi muudatust, vaid tegemist on 2022 aastal loodud erimeetme lõppemisega ning naasmisega tavapärasesse praktikasse. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus (VRKS) § 73 kohaselt hüvitatakse eluruumi üürilepingu sõlmimisega seotud kulusid rahvusvahelise kaitse saajatele, kes on rahvusvahelise kaitse taotlemise ajal viibinud majutuskeskuses või kinnipidamiskeskuses. See asjaolu kajastub ka Teie aruandes viidatud seletuskirjale (81 SE ME tabel). Leiame, et olete oma aruandes käsitlenud seletuskirja ainult osaliselt, jättes kõrvale keske elemendi – inimese viibimiskoht rahvusvahelise kaitse alusel elamisloa menetluse ajal.

2022. aastal laiendati VRKS § 73 alusel eluruumi üürikulude hüvitamist Ukraina ajutise kaitse saajate leibkondadele ka juhul, kui nad viibisid väljaspool majutuskeskust või SKA määratud majutuskohiti. Meetme eesmärk oli vähendada Venemaa täiemahulisest sõjalisest rünnakust Ukraina vastu tingitud erakorralise sisseränne survet riiklikule majutussüsteemile. Meede lõpetati järkjärguliselt 2025 aasta kestel. Esmalt soovis meetme lõpetamist Tallinna linn, tuues välja taotluste arvu vähenemise ning sellega kaasnevale halduskoormuse. Ajutise kaitse saanute võrdse kohtlemise tagamiseks lõpetati teiste kohalike omavalitsuste (KOV) üksustega sõlmitud vastavasisulised halduslepingud 30.09.2025 seisuga. Taastades seeläbi üürikulude hüvitamise korra vastavuse VRKS § 73 tavapärase praktikaga.

Seetõttu on ka eksitav väide: "Varem oli kõigil rahvusvahelise kaitse saajatel õigus saada VRKS § 73 lõike 5 punkti 1 alusel ühekordset toetust, mis kattis üürilepingu sõlmimisega seonduvad kulud". Nagu eespool selgitatud, siis VRKS ennekoike reguleerib kulude hüvitamist olukorras, kus isik on viibinud majutuskeskuses või kinnipidamiskeskuses. 2022 aastal laiendati seda põhimõtet ajutise erandina, et tagada kaitse saanute seas võrdne kohtlemine ja vältida täiendavat survet majutuskeskuse teenusele.

Juhime ühtlasi tähelepanu, et oleme omalt poolt Teie pagulasvaldkonna juristile 20.05.2025 kirjaga (nr 10-1/12907-2) juba esitanud eluruumi üürikulude katmise osas selgitused faktiliste ja õiguslike asjaolude, sealhulgas SKA senise praktika aluse ja ajutise erandi ulatuse kohta.

Täiendavalt toote aruandes välja, et "Seaduse 2016. aasta seletuskirja kohaselt võib olla vajalik üüritoetust tagada ka SKA kaudu ehk väljaspool KOV-i just seetõttu, et alles eluruumi üürimisel ja üürilepingu olemasolul tekib RVK-d taotlenud inimestel õigus elukoht registreerida ning KOV-i kaudu toetusi saada", jättes mulje, et eluruumi põhine elukoha registreering on vältimatu eeltingimus kohaliku omavalitsuse kaudu abi ja toetuste saamiseks. Rahvastikuregistri seaduse (RRS) 11. peatükis sätestatud korra kohaselt saab kohalik omavalitsus elukoha aadressi rahvastikuregistrisse kanda või muuta ka omal algatusel, tuginedes isiku faktilisele viibimisele, ning vajaduse korral kanda elukoha aadressi üksnes linna või valla täpsusega.

Siinkohal on oluline juhtida tähelepanu, et vastavalt VRKS § 34 lõike 2 punktide 1 ja 2 võib rahvusvahelise kaitse taotleja elada väljaspool rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskust Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) kirjalikul loal üksnes juhul, kui taotleja majutamise ja ülalpidamise tagab Eestis seaduslikult elav isik või kui taotlejal on piisavalt rahalisi vahendeid enda majutamise ja ülalpidamise tagamiseks. See tähendab, et isikud, kes viibivad menetluse ajal väljaspool majutuskeskust, on olemuse järgi kas ise majanduslikult toimetulekuvõimelised või tuginevad Eestis elava isiku toetusele. Seega elamislao taotluse ajal nad viibivad juba KOV territooriumil konkreetses elukohas ja omavad vajalikku turvavõrgustikku ka edaspidise elu korraldamiseks. Kui rahvusvahelise kaitse taotleja elukorralduse olukord muutub, on tal igal ajal õigus pöörduda PPA poole väljaspool majutuskeskust elamise loa kehtetuks tunnistamiseks ja taotleda suunamist rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskusesse.

Palume eeltoodut arvesse võttes täpsustada 2026. aasta Inimõiguste aruannet.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liis Paloots
talituse juhataja

Nikita Koros
53007363, nikita.koros@sotsiaalkindlustusamet.ee